

KẾT HỢP HOẠT ĐỘNG HỌC TẬP VÀ NGOẠI KHÓA TRONG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC TOÀN DIỆN CHO HỌC VIÊN CÁC NHÀ TRƯỜNG QUÂN ĐỘI

Hồ Quê Hương
C2D2 - Trường Sĩ quan Lục quân 2

Tóm tắt: Bài viết tập trung phân tích vai trò của việc kết hợp giữa hoạt động học tập chính khóa và hoạt động ngoại khóa trong phát triển năng lực toàn diện cho học viên các nhà trường quân đội. Trên cơ sở làm rõ những vấn đề lý luận về phát triển năng lực và đặc điểm đào tạo trong môi trường quân sự, bài viết chỉ ra rằng hoạt động học tập giúp trang bị tri thức và phương pháp tư duy khoa học, trong khi hoạt động ngoại khóa tạo môi trường thực tiễn để rèn luyện kỹ năng, thể lực và bản lĩnh quân nhân. Từ thực tiễn, bài viết nhận định việc kết hợp hai loại hình hoạt động này ở một số nhà trường còn hạn chế, chưa gắn chặt với mục tiêu đào tạo. Trên cơ sở đó, tác giả đề xuất một số giải pháp như: nâng cao nhận thức của các chủ thể giáo dục; gắn hoạt động ngoại khóa với chương trình đào tạo; đổi mới phương thức tổ chức theo hướng phát huy tính chủ động của học viên; tăng cường ứng dụng công nghệ số; xây dựng môi trường giáo dục toàn diện và đổi mới công tác đánh giá. Kết quả nghiên cứu góp phần khẳng định ý nghĩa quan trọng của việc kết hợp học tập và ngoại khóa trong nâng cao chất lượng đào tạo, hướng tới xây dựng đội ngũ sĩ quan có phẩm chất và năng lực đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong tình hình mới.

Từ khóa: Hoạt động học tập; hoạt động ngoại khóa; năng lực toàn diện; học viên quân đội; giáo dục quân sự; phát triển năng lực; đào tạo sĩ quan.

COMBINING ACADEMIC AND EXTRACURRICULAR ACTIVITIES IN DEVELOPING HOLISTIC COMPETENCIES FOR STUDENTS IN MILITARY SCHOOLS

Abstract: This article focuses on analyzing the role of combining formal academic and extracurricular activities in developing holistic competencies for students in military schools. Based on clarifying theoretical issues regarding competency development and the characteristics of training in a military environment, the article points out that academic activities equip students with knowledge and scientific thinking methods, while extracurricular activities create a practical environment for training skills, physical fitness, and military character. Based on practical experience, this article observes that the combination of these two types of activities in some schools is still limited and not closely linked to training objectives. Based on this, the author proposes several solutions such as: raising awareness among educational stakeholders; integrating extracurricular activities with the training program; innovating organizational methods to promote student initiative; strengthening the application of digital technology; building a comprehensive educational environment; and reforming assessment methods. The research results contribute to affirming the important significance of combining academic and extracurricular activities in improving training quality, aiming to build a team of officers with the qualities and capabilities to meet the requirements of the mission in the new situation.

Keywords: Academic activities; extracurricular activities; comprehensive capabilities; military students; military education; capability development; officer training.

Nhận bài: 19/03/2026

Phản biện: 19/04/2026

Duyệt đăng: 23/04/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh cách mạng khoa học, công nghệ phát triển mạnh mẽ, yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam “tinh, gọn, mạnh”, tiến tới hiện đại đặt ra những yêu cầu mới đối với công tác giáo dục, đào tạo trong các học viện, nhà trường quân đội. Mục tiêu đào tạo không chỉ dừng lại ở việc trang bị tri thức chuyên môn quân sự mà còn hướng tới phát triển toàn diện phẩm chất chính trị, năng lực chuyên môn, kỹ năng nghề nghiệp, thể lực và bản lĩnh của người sĩ quan tương lai. Thực tiễn cho thấy, quá trình đào tạo trong các nhà trường quân đội bao gồm nhiều hình thức hoạt động khác nhau, trong đó hoạt động học tập chính khóa và hoạt động ngoại khóa giữ vai trò

đặc biệt quan trọng. Nếu hoạt động học tập giúp học viên tiếp thu hệ thống tri thức khoa học quân sự và phương pháp tư duy, thì hoạt động ngoại khóa lại tạo môi trường thực tiễn để rèn luyện kỹ năng, phát triển năng lực xã hội, thể chất và bản lĩnh quân nhân.

Tuy nhiên, ở một số nhà trường hiện nay, việc kết hợp giữa hai loại hình hoạt động này vẫn chưa thật sự chặt chẽ; hoạt động ngoại khóa đôi khi còn mang tính phong trào, chưa gắn chặt với mục tiêu đào tạo. Vì vậy, nghiên cứu việc kết hợp hiệu quả hoạt động học tập và ngoại khóa nhằm phát triển năng lực toàn diện cho học viên các nhà trường quân đội có ý nghĩa lý luận và thực tiễn sâu sắc.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở lý luận và thực tiễn của việc kết hợp hoạt động học tập và ngoại khóa trong phát triển năng lực toàn diện cho học viên các nhà trường quân đội

Trong giáo dục hiện đại, phát triển năng lực người học được xem là mục tiêu quan trọng của quá trình đào tạo. Năng lực được hiểu là khả năng huy động tổng hợp tri thức, kỹ năng, kinh nghiệm và phẩm chất cá nhân để thực hiện có hiệu quả một nhiệm vụ trong những điều kiện cụ thể. Đối với học viên các nhà trường quân đội, năng lực toàn diện của người sĩ quan tương lai bao gồm nhiều thành tố như: Năng lực chính trị, tư tưởng, năng lực chuyên môn quân sự, năng lực tổ chức chỉ huy, năng lực giao tiếp, ứng xử, năng lực thích ứng với môi trường quân sự, năng lực tự học và sáng tạo.

Quá trình hình thành và phát triển những năng lực này không chỉ diễn ra trong môi trường giảng đường mà còn thông qua các hoạt động thực tiễn đa dạng trong đời sống quân sự. Vì vậy, việc kết hợp giữa hoạt động học tập và hoạt động ngoại khóa trở thành một phương thức giáo dục quan trọng nhằm phát triển toàn diện năng lực của học viên.

Hoạt động học tập chính khóa trong các nhà trường quân đội có vai trò trang bị hệ thống tri thức khoa học quân sự, khoa học xã hội và nhân văn quân sự, đồng thời hình thành phương pháp tư duy khoa học cho học viên. Thông qua các hình thức giảng dạy như bài giảng, thảo luận, thực hành, diễn tập, học viên từng bước nắm vững kiến thức chuyên môn, rèn luyện tư duy quân sự và nâng cao khả năng vận dụng lý luận vào thực tiễn.

Bên cạnh đó, hoạt động ngoại khóa đóng vai trò quan trọng trong việc bổ sung, củng cố và mở rộng những tri thức đã được học trên lớp. Các hoạt động như câu lạc bộ học thuật, hội thi nghiên cứu khoa học, diễn đàn trao đổi học thuật, hoạt động thể dục thể thao, giao lưu văn hóa, hoạt động tình nguyện và trải nghiệm thực tiễn tại đơn vị cơ sở tạo môi trường thuận lợi để học viên rèn luyện kỹ năng thực hành, kỹ năng giao tiếp, tinh thần hợp tác và khả năng giải quyết vấn đề.

Trong những năm gần đây, các học viện, nhà trường quân đội đã quan tâm đổi mới phương pháp giáo dục, đào tạo theo hướng phát triển năng lực người học. Nhiều hình thức tổ chức hoạt động học tập và ngoại khóa được triển khai như: các cuộc thi học thuật, diễn đàn khoa học trẻ, câu lạc bộ nghiên cứu khoa học, các hoạt động trải nghiệm tại đơn vị cơ sở... Những hoạt động này bước đầu đã góp phần nâng cao chất lượng đào tạo và phát triển năng lực toàn diện cho học viên.

Tuy nhiên, thực tiễn cũng cho thấy việc kết hợp giữa hoạt động học tập và hoạt động ngoại khóa trong một số nhà trường vẫn chưa thật sự chặt chẽ. Ở một số nơi, hoạt động ngoại khóa còn mang tính phong trào, chưa gắn chặt với nội dung đào tạo chuyên môn; sự phối hợp giữa các cơ quan, đơn vị trong tổ chức hoạt động giáo dục toàn diện chưa đồng bộ; việc ứng dụng công nghệ số trong quản lý và tổ chức hoạt động giáo dục vẫn còn hạn chế. Những vấn đề này đòi hỏi cần có những giải pháp đồng bộ nhằm nâng cao hiệu quả kết hợp giữa hoạt động học tập và ngoại khóa trong các nhà trường quân đội.

2.2. Một số giải pháp nâng cao hiệu quả kết hợp hoạt động học tập và ngoại khóa trong phát triển năng lực toàn diện cho học viên các nhà trường quân đội

2.2.1. Nâng cao nhận thức và trách nhiệm của các chủ thể giáo dục về vai trò của việc kết hợp hoạt động học tập và ngoại khóa.

Trong quá trình đào tạo ở các nhà trường quân đội, sự phối hợp giữa hoạt động học tập và hoạt động ngoại khóa có ý nghĩa quan trọng đối với việc phát triển năng lực toàn diện cho học viên. Vì vậy, trước hết cần nâng cao nhận thức của các cấp ủy, chỉ huy, cơ quan quản lý giáo dục, đội ngũ giảng viên và học viên về vai trò của sự kết hợp này. Các nhà trường cần quán triệt sâu sắc quan điểm giáo dục toàn diện của Đảng, xác định việc kết hợp giữa học tập và rèn luyện thông qua các hoạt động ngoại khóa là một nội dung quan trọng trong chiến lược đổi mới giáo dục, đào tạo.

Đội ngũ cán bộ quản lý và giảng viên cần chủ động lồng ghép các hoạt động trải nghiệm, thảo luận, nghiên cứu khoa học và hoạt động thực tiễn vào quá trình giảng dạy, đồng thời định hướng cho học viên tích cực tham gia các hoạt động ngoại khóa. Về phía học viên, cần xây dựng động cơ học tập đúng đắn, nhận thức rõ vai trò của các hoạt động ngoại khóa trong việc nâng cao năng lực nghề nghiệp và hoàn thiện phẩm chất của người quân nhân.

2.2.2. Gắn chặt hoạt động ngoại khóa với mục tiêu, nội dung và chương trình đào tạo.

Để phát huy hiệu quả của hoạt động ngoại khóa, cần tổ chức các hoạt động này trên cơ sở gắn chặt với mục tiêu và nội dung đào tạo của từng ngành học, từng chuyên ngành. Các hoạt động ngoại khóa không nên chỉ dừng lại ở những hoạt động phong trào đơn thuần mà cần hướng tới việc hỗ trợ trực tiếp cho quá trình học tập và rèn luyện của học viên.

Các nhà trường có thể tổ chức nhiều hình thức hoạt động như: hội thi học thuật, diễn đàn khoa

học trẻ, câu lạc bộ nghiên cứu khoa học, các cuộc thi tìm hiểu chuyên ngành, các buổi tọa đàm học thuật, hoặc các chương trình trải nghiệm thực tế tại đơn vị cơ sở. Thông qua những hoạt động này, học viên có điều kiện vận dụng kiến thức đã học vào thực tiễn, củng cố tri thức chuyên môn, đồng thời rèn luyện tư duy độc lập và khả năng giải quyết vấn đề trong môi trường quân sự.

2.2.3. Đổi mới phương thức tổ chức hoạt động học tập và ngoại khóa theo hướng phát huy tính chủ động, sáng tạo của học viên.

Một trong những yêu cầu quan trọng của giáo dục hiện đại là chuyên từ phương thức đào tạo thiên về truyền thụ tri thức sang phát triển năng lực của người học. Vì vậy, trong tổ chức hoạt động học tập và ngoại khóa cần chú trọng phát huy vai trò chủ thể của học viên.

Các nhà trường cần khuyến khích học viên tham gia vào quá trình xây dựng kế hoạch và tổ chức các hoạt động học thuật, nghiên cứu khoa học, hoạt động văn hóa, thể thao. Việc trao quyền chủ động cho học viên trong tổ chức hoạt động sẽ giúp họ rèn luyện năng lực lãnh đạo, kỹ năng tổ chức, khả năng làm việc nhóm và tinh thần trách nhiệm. Đồng thời, cần đa dạng hóa các hình thức hoạt động như học tập theo dự án, diễn đàn trao đổi học thuật, hoạt động trải nghiệm thực tiễn, các cuộc thi sáng tạo khoa học kỹ thuật... nhằm tạo môi trường thuận lợi để học viên phát huy khả năng sáng tạo và tư duy độc lập.

2.2.4. Tăng cường ứng dụng công nghệ số trong tổ chức và quản lý các hoạt động học tập và ngoại khóa.

Trong bối cảnh chuyển đổi số đang diễn ra mạnh mẽ, việc ứng dụng công nghệ số trong giáo dục và đào tạo trở thành xu hướng tất yếu. Các nhà trường quân đội cần đẩy mạnh xây dựng các nền tảng học tập số, hệ thống quản lý học tập trực tuyến, thư viện điện tử và các diễn đàn học thuật trên môi trường số.

Việc ứng dụng công nghệ số không chỉ giúp mở rộng không gian học tập mà còn tạo điều kiện để học viên tiếp cận nguồn tri thức phong phú và tham gia trao đổi học thuật một cách thuận lợi. Đồng thời, công nghệ số cũng giúp nâng cao hiệu

quả tổ chức và quản lý các hoạt động ngoại khóa như câu lạc bộ học thuật trực tuyến, các cuộc thi học thuật trên nền tảng số, các diễn đàn trao đổi chuyên môn. Qua đó góp phần phát triển năng lực tự học, năng lực số và khả năng thích ứng của học viên với môi trường công nghệ hiện đại.

2.2.5. Xây dựng môi trường giáo dục quân sự toàn diện và đổi mới công tác đánh giá kết quả học tập, rèn luyện của học viên.

Môi trường giáo dục có ảnh hưởng sâu sắc đến quá trình hình thành và phát triển phẩm chất, năng lực của học viên. Vì vậy, các nhà trường quân đội cần chú trọng xây dựng môi trường giáo dục lành mạnh, kỷ luật, đoàn kết và sáng tạo, trong đó học tập và rèn luyện được gắn kết chặt chẽ với nhau.

Bên cạnh đó, cần đổi mới phương thức đánh giá kết quả học tập và rèn luyện của học viên theo hướng toàn diện, kết hợp giữa đánh giá tri thức lý luận với đánh giá năng lực thực tiễn. Việc đánh giá cần dựa trên nhiều tiêu chí như kết quả học tập, mức độ tham gia các hoạt động ngoại khóa, khả năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn và sự tiến bộ của học viên trong quá trình rèn luyện. Điều này sẽ góp phần khuyến khích học viên tham gia tích cực vào các hoạt động giáo dục toàn diện và từng bước hình thành năng lực nghề nghiệp của người sĩ quan tương lai.

III. KẾT LUẬN

Kết hợp hiệu quả giữa hoạt động học tập và hoạt động ngoại khóa là một trong những yếu tố quan trọng góp phần phát triển năng lực toàn diện cho học viên các nhà trường quân đội. Sự kết hợp này không chỉ giúp học viên củng cố tri thức chuyên môn mà còn tạo môi trường thuận lợi để rèn luyện kỹ năng, thể lực và bản lĩnh quân nhân.

Trong bối cảnh đổi mới giáo dục, đào tạo và yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam “tinh, gọn, mạnh”, các học viên, nhà trường quân đội cần tiếp tục đổi mới nội dung, phương pháp và hình thức tổ chức các hoạt động giáo dục, đồng thời tăng cường gắn kết giữa học tập và hoạt động ngoại khóa. Qua đó góp phần đào tạo đội ngũ sĩ quan có phẩm chất chính trị vững vàng, năng lực chuyên môn cao, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Ban Chấp hành Trung ương (2022), Nghị quyết số 29-NQ/TW về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, Hà Nội.
 Bộ Quốc phòng (2020), Chiến lược phát triển giáo dục và đào tạo trong Quân đội giai đoạn 2021 - 2030, Hà Nội.
 Nguyễn Văn Hùng (2021), *Đổi mới phương pháp dạy học trong các học viện, nhà trường quân đội*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.